

Nynäshamns Naturskolas resa till Japan

Lärande för hållbar utveckling

Under 2009 ordnade Sustainable Sweden två studiebesök på Nynäshamns Naturskola. I ena fallet var det "Peace boat" från Japan som kom på besök och i det andra fallet var det några professorer från Japan som var intresserade av miljöutbildning i Sverige. Sustainable Sweden arbetar med frågor som rör lärande för hållbar utveckling. FN har utsett 2005 till 2014 till ett decennium för lärande för hållbar utveckling vilket innebär att det runt om i världen nu samlas goda idéer om hur barn och elever kan lära på ett sätt som leder till en hållbar utveckling nu och i framtiden. Det handlar alltså inte om att stå bredvid och lära om, utan att vara delaktigt och lära för en hållbar utveckling.

Det är därför intresset för naturskolornas pedagogik, utomhuspedagogiken, har väckts. I utomhuspedagogiken står barn och elever inte bredvid och iakttar eller läser texter om andras upptäckter och upplevelser. Istället befinner de sig mitt i skeendet där alla sinnen är med och där upptäckter, upplevelser och egna reflektioner tillsammans med pedagogen ligger till grund för lärandet. Det är denna sinneliga närvaro i natur- och kulturmiljöer som lägger grunden för den positiva känslan för vår natur och kulturhistoria. På denna positiva känsla kan sedan förståelse och insikt byggas vilket är det fundament som lärandet för hållbar utveckling bygger på. Det du tycker om, värnar du om. Efter studiebesöken tog Sustainable Sweden nya kontakter i Japan med Nynäshamns Naturskolas pedagogik och engagemang i åtanke.

Närmiljö är lärmiljö

I januari kom en officiell inbjudan från ESDRC (Education for Sustainable Development Research Center) på Rikkyo University i Tokyo. Nynäshamns Naturskola bjöds, tillsammans med naturskolorna i Falun och Halmstad, in till en två veckors lång utbildningsresa som representanter för den svenska Naturskoleföreningen. Syftet med resan var att informera om naturskolornas arbetssätt som ett exempel på lärande för hållbar utveckling med särskilt fokus på biologisk mångfald. Det betydde att vi lade extra fokus på att framhålla platsen för lärandet. Både i Sverige och i Japan förtätas stadsbebyggelsen, ofta på bekostnad av naturområden som hyser en del av den biologiska mångfalden. Genom att bevara stadsnära och skolnära naturområden bevarar vi också pedagogiska resurser för framtiden. Detta är tankegångar som redan finns i Nynäshamn där fastighetsförvaltningen inventerat de naturmiljöer som förskolor och skolor utnyttjar i sin verksamhet, för att på sikt kunna skydda dessa områden vid förtätningar. Under flera föreläsningar lyfte vi fram Nynäshamns kommuns lokala miljömål som gör det tydligt att människor ska ha högst 300 meter till ett naturområde och att odlingsbar mark inte får bebyggas.

*Peace boat från Japan besöker Nynäshamns
Naturskola juni 2009.*

Att lära in ute

Ett sätt att sprida de utomhuspedagogiska metoderna är att sprida de metodböcker som olika naturskolor skrivit i Sverige. Nynäshamns Naturskola har skrivit boken "Att lära in ute året runt" och tillsammans med andra naturskolor har böckerna om att lära in matematik ute för förskolan och för grundskolan skrivits. Boken om att lära svenska ute kommer till hösten. Det är framförallt utematteböckerna som skulle kunna vara intressanta för översättning till japanska, i synnerhet den för förskolan eftersom den verksamheten inte är lika hårt styrd som skolan. Flera kontakter knöts under dessa två veckor och en person kommer i samband med ett besök i Sverige under våren att träffa Nynäshamns Naturskola tillsammans med förlaget som ger ut bokserien "att lära in ute".

Ute, men utanför skoltid

I Japan bestämmer staten innehållet i utbildningen och vilka läromedel som ska användas i skolan. Det finns därför inget större utrymme att använda andra läromedel såsom natur- och kulturmiljöer inom ordinarie skoltid. Det är också bestämt vilka djur- och växtarter som eleverna ska lära sig i skolan, vilket inte heller ger skolorna utrymme att upptäcka närmiljön och den flora och fauna som finns på den plats där de bor. De öppningar som finns för eleverna att göra egna upptäckter är på fritiden. Det är efter skoltid och på helger som eleverna kan komma ut i naturen. Det har därför varit med viss möda som vi har berättat om utomhuspedagogiken som en del av skolans verksamhet i Sverige. Det är svårt för japaner att förstå att man kan vara utomhus på skoltid.

Övningen "ordning i ledet" - utematte på KEEP i Kiysato.

Workshops

Ungefär tre timmars tågresa från Tokyo ligger ett utbildningscentrum som heter KEEP (Kiyosato Education Experiment Project). Här höll vi våra första föreläsningar och Workshops för en blandad grupp deltagare med intresse för svenska naturskolors verksamhet. Det var kallt i Japan och våren var sen efter en kall vinter. Men vid de tillfällen när vi höll våra workshops utomhus, då sken solen med sina allra skönaste vårstrålar. I KEEP fick deltagarna göra samma övningar som våra svenska lärare och förskolelärare gör när de kommer till Naturskolan på kurs. Det blev fokus på att lära matematik och språk ute och deltagarna var mycket positiva och energiska. Eftersom utomhuspedagogik ska praktiseras i samspel med teoretiska studier inomhus gick vi sedan in och föreläste om det svenska

skolsystemet och naturskolornas verksamhet i Sverige. Dagens avslutades med te, frågestund och det obligatoriska visitkortsutbytet som är så viktigt i Japan.

Filmerna från dagen finns på www.hilife.or.jp/wordpress/?p=3367

Övningen "djuret i nacken" - utesvenska (utejapanska) på KEEP i Kiyosato

Grön Flagg i Japan

Vi fick möjligheten att besöka en skola utanför Tokyo, Shonan Gakuen, som är den första skolan i Japan som anmält sig till Grön Flagg. Denna skola är en privat skola och där finns det större möjligheter att bedriva alternativa undervisningsformer än i de kommunala. Ungefär en procent av eleverna i Japan går i privata skolor. Elever och lärare berättade om sitt arbete och vi berättade om hur Grön Flagg fungerar i Sverige. Kontakter knöts och skolan kommer att få en vänskola i Sverige att utbyta erfarenheter med. Utomhus genomförde vi matematik- och språkövningar med lärare, föräldrar och elever. Det var en härlig stämning med underbara berättelser och dikter som skapades på den förskolegård vi fick vistas på eftersom skolgården var under ombyggnad.

Elev som skriver poesi med inspiration från ett körsbärsträd. Utesvenska (utejapanska) på skolan Shonan Gakuen utanför Tokyo.

Övningen "alla talen ut och gå", utematte på gården.

Glad elev på Shonan Gakuen, en privatskola som är första skolan i Japan som har anmält sig till Grön Flagg.

Åka tåg

Många japaner vi träffade skrattade och skakade på huvudet när vi berättade att vi skulle ta tåget från Tokyo till Sapporo. Än mer skratt blev det när vi sa att vi skulle åka natttåget tillbaka. Om de förstod vad vi sa när vi förklarade att vi tänkte på klimatet och därför valde tåget framför flyget för att minska koldioxidutsläppen vet vi inte. Att tågresan tog tio timmar och att det var ett utmärkt tillfälle att äntligen få tid och ro att reflektera, diskutera och förbereda kommande föreläsningar hann vi aldrig förklara.

Naturskola utanför Sapporo

Väl i Sapporo möttes vi av Yamamoto san som tog oss till Tobetsu, Leksands vänort i Japan. Sedan 2002 ansvarar han för en organisation som kallas TEC, Tobetsu Ecological Community, ett natur- och miljöutbildningscentrum som skulle kunna liknas vid en naturskola som satsar mycket på lägerskola med olika teman. Dessa lägerskolor kan varar tre till fyra dagar och har ofta ett innehåll som är inspirerat av Steve von Matres miljöutbildningskoncept Earth Education och det amerikanska miljöutbildningsprogrammet Project Wild.

Många teman har också lokal anknytning t.ex. det brödtema som görs i samarbete en lokal bagare. Då får eleverna baka bröd först efter att de har samlat jäst från klöverblommor, salt från havsvattnet och socker från meloner och kärnat smör av från traktens mjölkbönder. I ett annat tema bygger eleverna små hus på det sätt som ursprungsbefolkningen Ainu gjorde förr i tiden med halm och lera. Utbildningscentrets kontor och lokaler finns i en nedlagd 50-talsskola. Den pedagogiska verksamheten som ligger utanför skoltid finansieras med ca 400000 kr från Hokkaido län årligen för att elever ska kunna delta gratis i verksamheten.

Pengarna räcker inte till allt och därför finansierar Yamamoto san också verksamheten med hjälp från lokala företag. Ett exempel på bidrag från näringslivet är bilen han använder i sin verksamhet. Det är en bensin-el-hybrid som han fått från den lokala chokladfabriken och företagets namn står på bilen men bara med små bokstäver där bak. Ett annat exempel är den tomatodlartävling som klasserna kan delta i. Priset till vinnande klass är kompostjord från Coca Cola. Det som brutits ner i komposten är resterna från Coca Colas tillverkning av japanskt grönt te.

Yamamoto san berättade att skolorna för tio år sedan blev tilldelade mer fri tid, det vill säga tid som lärarna själva kunde disponera utan att statens inblandning. Den fria tiden blev 205 timmar årligen efter att en undersökning publicerats om barns moral. Det var utbildningsministeriet i samarbete med ett universitet som visade i en undersökning att barn som fick uppleva naturen hade en starkare moral än barn som inte hade möjlighet att uppleva naturen. Efter japanska elevers dåliga nationella resultat i matematik har dock denna tid sänkts till hälften.

Yamamoto san, föreståndare på Tobetsu Ecological Community (san betyder mr).

Forest center i Kyoto

I Kyoto som är en av de äldsta städerna i Japan fick vi besöka en verksamhet, ett ”skogscentrum” som liknar naturskola. Detta centrum ligger vid berget Daimonji som är berömt för sin festival där de gör en stor brasa på berget på hösten.

Verksamheten sköts av en man och hans fru i samarbete med templet vid foten av berget Honen-in. Elever gör vandringar uppför berget och intill templet finns 11 ha skog som kan användas för naturstudier. Själva skogscentrumet utgörs av en utställningslokal som liknar naturskolornas lokaler i Sverige. Där finns massor med naturföremål som ska väcka elevernas nyfikenhet och här samlas föremål och naturhantverk som eleverna gör. I utställningen finns bland annat olika svampar, spår av flygekorrar och vårtbitare skickligt tillverkade av grässtrån.

De berättade om ”children of the forest club” där elever på söndagar, men även under skoltid, kommer och upplever skogen med alla sinnen. På vardagarna kommer eleverna ungefär mellan 13.30 och 16.00. De gör naturobservationer där även vuxna kan följa med. Inomhus gör de olika hantverk som till exempel att tillverka leksaker av ekollon, pressa växter, färga med svampar och göra naturböcker. De ordnar också guidade turer för lokala skolor. Lärarna kan ta med klasserna hit under den fria tid de har men det har blivit sämre sedan denna tid minskat till 105 timmar per år och lärarna alltmer blivit upptagna med nationella prov.

Verksamheten beskrivs kontinuerligt i ett nyhetsbrev som kommer ut en gång per månad till skogscentrumets medlemmar. Vem som helst kan vara medlem och pengarna från de 350 medlemmarna finansierar en liten del av verksamheten, den största delen av finansieringen står templet för. De berättade att unga lärare nu för tiden inte har någon erfarenhet från naturen och kommer inte att ha ett sådant förhållningssätt i arbetet med eleverna. Därför måste man börja utbilda om naturen högre upp i utbildningssystemet.

Fruen till föreståndaren på Forest center som berättade om verksamheten.

En del av tempelträdgården, Honen-in i Kyoto.

Naturhantverk med kottar, ekollon och grässtrån som eleverna får göra med skogsklubben.

Hotad pedagogisk natur

Under vår resa besökte vi två naturområden med en fantastisk potential som pedagogiska resurser för de stora städerna Tokyo och Nagoya. I Nagoya ligger ett område som heter Hirabari som på japanska benämns som ett Satoyama vilket är den kulturpräglade naturtyp som utgörs av risfält, bevattningsdammar och kanaler och intilliggande skog. Området är nu hotat av exploatering efter att risbonden nu har avlidit och släktingarna tvingats sälja marken tyngda av arvsskatten. Området är fem ha och skulle kunna vara en mycket bra resurs för skolor och förskolor i närområdet men också för allmänheten i Nagoya. Eleverna skulle här kunna praktisera risodling där både naturkunskap och kulturhistoria kommer in, upptäcka den biologiska mångfalden och använda platsen för undervisning i olika ämnen.

I samband med detta besök föreläste vi också på Nagoya universitet om naturskola och vikten av att bevara närnatur som lärmiljöer. Åhörarna visade stort intresse och ställde många relevanta frågor.

Det andra naturområdet vi besökte heter Kitagawa Wetlands. Vi tog oss dit med tåg, ägt av företaget Keikyu, från Tokyo en dryg timme söderut. Att besöka denna plats bara en timme från världens största stad var magiskt. Området hyser flera hotade (rödlistade) arter som t.ex. en grodort och en trollsländeart. Här var alla ljud från mänsklig verksamhet avskärmd och endast bäckens porlande, näktergalens sång och vinden i trädkronorna hördes. Vilket fantastiskt ställe för Tokyoborna att besöka och vilken pedagogisk resurs på så nära håll.

Därför var det med vemod vi iakttog grävmaskiner och bulldozers som höll på att bygga en väg för de dumprar som ska fylla igen hela våtmarken med dumpningsmassor för att det har visat sig lönsamt att ta emot dessa massor från andra företag. Att företaget som ska fylla igen detta storstadsnära paradis heter Keikyu, och har en grön profil med sina tåg som kör söderut från Tokyo, gör det än mer beklämmande. När vi på kvällen under Earth Hour gick i mörkret från Kitagawa med japanska lyktor hörde vi ugglan hoa nere i bäckravinen som ett sista rop på hjälp.

Professor Somiya Hiroaki som guidade oss i det hotade naturområdet Hirabari i Nagoya.

Hirabari Satoyama, ett natur och kulturlandskap med risfält och bevattningskanaler som brukats ekologiskt under mycket lång tid.

平針の里山 開発に苦言

スウェーデンの専門家視察 多様性や文化・歴史を評価

「平針の里山」を視察するスウェーデンの環境教育の専門家ら＝名古屋市天白区

してもらうのがねらい。同大の藤岡伸子教授が企画した。

スウェーデン自然学校協会から派遣された5人は「平針の里山保全連絡協議会」（宗宮弘明代表）の案内で棚田やたぬ池などを見て回った。自生している草木や虫を手にとって観察したり棚田の仕組みについて質問したりしていた。

ロベルト・レットマンさんは「特徴的な生物多様性が保たれ、農業の文化や歴史も残っている」と評価。一方、名古屋市の開発許可が出ていることについて、「開発されれば、COP10開催地としての名声を失うだろう」と話した。

名古屋工業大の研究室が招待したスウェーデンの環境教

育の専門家5人が24日、名古屋市天白区の「平針の里山」を視察した。生物多様性条約第10回締約国会議（COP10）に向けて提唱される「SATOYAMAイニシアチブ」を、海外の専門家に理解

Tidningsartikel i en av Japans största tidningar efter vårt besök i naturområdet Hirabari i Nagoya den 24 mars 2010

Nere i bäckravinen i Kitagawa Wetlands finns många hotade växt- och djurarter.

Ichiro Yokoyama som försöker rädda Kitagawa Wetlands tillsammans med andra som insett våtmarkens värde bara 1 timme från Tokyo.

Företaget som ska dumpa ett lager av 30 m massor i ravinen för att det är en bra affär.

Möte på ministernivå

Vid flera tillfällen lyfte vi frågan om att bevara dessa naturområden som lärmiljöer för invånarna i dessa miljonstäder. Vi pratade med tidningsreportrar och vi blev citerade i en av landets största tidningar, vi tog upp saken med vice borgmästaren i Nagoya, med parlamentsledamöter i Tokyo och inte minst med Japans miljöminister som sedan tog upp vårt ärende i parlamentet. I mötet med miljöminister Sakihito Ozawa fick vi en halvtimme att berätta om vårt ärende. Vi visade honom bland annat en vybild av det hotade området i Kitagawa och en bild på Skäralid i Skåne som är slående likt med sin trädbeklädda bäckravin. Vi berättade att Skäralid är en nationalpark i Sverige och att det var där den första svenska naturskolan startade sin verksamhet för 28 år sedan.

Miljöministern fick också ett brev från oss som han skulle vidarebefordra till Japans premiärminister och knappt en vecka efter att vi kommit hem överlämnades brevet. Med alla dessa föreläsningar, workshops och möten med människor på olika nivåer har vi i alla fall gjort vårt allra bästa för att uppmärksamma närnaturen, lärmiljöerna och den biologiska mångfalden som potenta pedagogiska resurser i lärandet för hållbar utveckling.

Japans miljöminister tittar på den röda datorskärmen där vi visar bilder från två hotade japanska naturområden och jämför med en bild på Skäralid i Skåne där den första naturskolan startades 1982.

*På väg in till miljöministern Sakihito Ozawa. Mats Wejdmark, Barbro Kalla, Mia Bucht, Irene Bergman och Robert Lättman.
(Foto Lena Lindahl)*

Text: Robert Lättman, Nynäshamns Naturskola

Foto: Robert Lättman och Mats Wejdmark, Nynäshamns Naturskola